

A zsidóság magatartásformái azokban a társadalmakban, ahol ezek csak ingatag módon létezhetnek, tolerálhatatlanok. Így került a zsidóság a legyőzhető kisebbség szerepébe a történelem egyes korszakaiban. Azt pedig, hogy türi az állandó megaláztatásokat, szintén a kiválasztottság-tudat magyarázza. Pontosan ezért kell szenvednie, mert kiválasztott. Így, mintegy megelőlegezi megaláztatásának önmaga kiszolgáltatottságát anélkül, hogy feladná önmagát. Ez pedig a megaláztatást még inkább felerősíti.

Nyugat-Európában a zsidók, mint zsidóság, élhetnek anélkül, hogy ezt meg kellene tagadniuk. Balog Iván ebből kiindulva az asszimiláció fogalmának közép-kelet-európai kizárólagos értelmezésére hívja fel a figyelmet. Az asszimiláció, mint a teljes beolvadás követelése, csak a nemzeti fejlődés zavarait hordozó országokban lett vélt nemzeti érdek. Itt ugyanis a nemzet etnikai egysége egyben a nemzet életképességének bizonyítéka, ami együtt jár az egységes nemzetállam eszényével. Nyugat-Európában a társadalmi szerkezetben a vertikális megosztás mellett helye van a horizontális, egymás mellett létező közösségeknek. Így a zsidóság is létezhet, mint zsidóság, veszély nélkül, ha elfogadja az állam integritását.

Balog Iván előadása többnyire szociálpszichológiai szempontokat vett figyelembe. Ez a szemléletből több nyitott kérdést hagyott megválaszolatlanul.

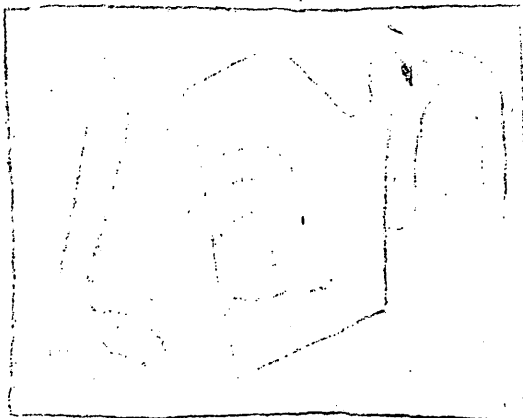
1., Lehetséges-e egy történelmi tény - jelen esetben a zsidóság kiválasztottság-tudatát - a történelem folyamata fölé emelve abszolút hatásnak tekinteni?

2., Az előadás figyelmen kívül hagyta azt, hogy a zsidóság /bár kétségtelenül már az ókorban is létezett köztük az egység szükségességének tudata, és az elkülönültség/ a középkori keresztény társadalomban nem kapott helyet. Kizártsága, korlátok közé szorítottsága társadalmi kiegyenlítődést hozhat létre a zsidóságban. Ennek a ténynek gyakorlati hatásaival - a zsidók tudatával, cselekvéseivel - nem foglalkozott az előadás.

3., A zsidók "elleneséges megtűrése" a keresztény világban, a pogromok nem maradhattak hatás nélkül. Realizálnia kellett az ún. zsidó tulajdonságokban.

4., A zsidóság, mint a "legyőzhető ellenség" képeinek ténye, vitatható.

Kétségtelen, hogy a zsidóság Európában többnyire, mint bel-tételeződött és potenciálisan tett. Ez az ellenség-kép azonosított a nemzettudat kialakulmányának kezdetén. A XIX. sz-i gon a zsidóság nem jelentett létét, pedig akkor ezrével letről. Sőt, az említett nyitott szíves fogadtatásban az ún. "zsidókérdés" a kaptakozási szakaszában talajvesztésekor jelent meg. ban szociális tartalma volt, zettudat kialakulásával füg-

Közép-Kelet-ső ellenség) tételződheban nem lé-lási folyo-Magyarorszá-lényeges pro-érkeztek Ke-tottságuk részesültek. talizmus ki-egyenes rétege. Ennek azon-és nem a nem-gött össze.

A vitaindítót, mint már említettem, nem követte vita. Tekintettel arra, hogy ez a probléma nagy érdeklődésre tarthat számot, folytatni kellene az eszmecs-
rét.

-b-

PÁRBESZÉD VAGY ÁLLÓHÁLÓRU

Beszélgetés Grezsa Ferencsel az Írószövetség szeptemberi taggyűléséről

K.: A tavalyi zaklatott és feszült év után mi jellemezte az idei gyűlés szel-

- V: Ugy érzem, a mostani taggyűlés konstruktívabb és feszültségmentesebb volt mint tavaly. Ez megnyilvánult a kulturális vezetés részéről éppúgy, mint a tagsági referátumok oldaláról.
- K: Fölvetődött-e az adminisztratív intézkedések fölülvizsgálását célzó kritika?
- V: Nem. A multat mindenki lezártnak tekintette, egyedül Szilágyi Ákos - kinek szavait bővebben is érdemes idézni - jelezte, hogy a Mozgó Világ régi strukturáját hasznos lett volna fönntartani. De revízió igényével ő sem lépett föl. Mindenki inkább a jelenről, beszélt, vagy előre tekintett. Ehhez kapcsolódott Szilágyi is, aki a JAK-ról szólva a fiatal irodalom jelenlét-igényét hangsúlyozta. Szólt az állan és társadalon szükséges szétválasztásáról és megkülönböztetéséről, melyben az alkotó és az irodalom a társadalon szférájához tartozik. Ebben a közegben kell megteremtteni azt az autonómiát, mely a művészi szabadság és felelősség elengedhetetlen feltétele. Ez cél a JAK-tagok számára is, de csak úgy elérhető, ha föladják néhányan a magatartás-skála két szélső pontjában való helyüket - a feltétlen engedelmességet egyfelől és a tapadó anarchiát a másik oldalon. Így partnerek tudunk és akarunk lenni minden irodalmi, közéleti kérdésben. Jelezte még, hogy e partneri viszonyban vissza kell térni az 1982-83-as állapotokhoz.
- K: Milyen általános kérdések köré csoportosultak még a felszólalások?
- V: Hubay Miklós elnöki bevezetője az irodalom helyét próbálta kijelölni a jelenben és egy általános értékvesztésre "kérdezett". Ez volt a tanácskozás egyik központi kérdése. A másikat Varga Domokos jelölte ki demográfiai kérdésekkel.
- K: Kinek a szavai váltották ki a legnagyobb vitát, s-mivel?
- V: Csurka Istváné, aki az írói magatartás és mű összefüggéséről beszélt. Ő a politika szelleme helyett a szellem politikájával kívánt foglalkozni. Pilinszky, Nagy László, Illyés példáját említve sors- és életmű összefonódását mutatta meg. Egy modern tűz ég ebben az országban - mondta -, melynek sem lángja, sem melege nincs. A félbenaradások, elnémulások helye ez. S mégis ideákat kell céloznia az alkotásnak is és az írói etikának is. Erről pedig a politikának is tudomást kell végre vennie.
- K: Kiadási reform, vagy új folyóirat(ok) tervé körvonalazódott-e a taggyűlésen?
- V: Szentmihályi Szabó Péter javasolta, hogy vissza kell térni az 1945 előtti állapotokhoz, mikor kiadó, nyomda, terjesztő egy szervezet és érdekeltiség volt. Valamint azt, hogy a gazdaság demokratizálása után elengedhetetlen az irodalmi, művészeti élet ilyen-irányú átalakítás. Új folyóiratok terve nem került terítékre.
- K: Hogyan reagált a kulturális vezetés az elhangzott referátumokra?
- V: Tóth Dezső, Csurka igényét dialóguson belül kérdésként kezelte, de türelmetlenségét és túlzásait nem fogadta el. Szentmihályinak válaszolva jelezte, hogy tervezik néhány nyomda és kiadó - Minisztérium alatti - egymáshoz rendelését. Knopp András a népesedés negatív tendenciái ellen hozott kormányzati intézkedéseket ismertette.
- K: Végül hallatszottak-e olyan hangok, melyek mindenfajta párbeszédet lehetetlennek tartanak, pro és kontra?
- V: Nem. A taggyűlés éppen azt mutatta, hogy a szándék megfogalmazást is nyerhet és nagyobb konfrontációt nélkül irányulhat közös célok felé. A tanácskozás anyaga olvasva is bizonyíthatja ezt, hiszen az Írószövetség Évszak c. kiadványában megjelenik máj.
- K: Köszönöm a beszélgetést.